

Προκλήσεις της
Χρηματοπιστωτικής κρίσης:
Επιδιώκοντας την
αποτελεσματικότητα στην
προστασία του περιβάλλοντος,
μέσω της αξιοποίησης των
στελεχών των υπηρεσιών

Δρ. Γιώργος Παπακωνσταντής
Κάντανος,

10 Ιουλίου 2020

Άνθρωπος και Περιβάλλον

Όλες οι δραστηριότητες του ανθρώπου, έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον και οι επιπτώσεις αυτές οδηγούν στην υποβάθμιση του και στην άλλοτε αργή, άλλοτε γρήγορη αποδόμηση και καταστροφή του.

Προστασία περιβάλλοντος

- Η «άμυνα» απέναντι στις ανθρώπινες δραστηριότητες που υποβαθμίζουν το περιβάλλον.
- Συντελείται μέσα από την υιοθέτηση δράσεων που οδηγούν στην τροποποίηση ή και στην ολοκληρωτική παύση ανθρώπινων δραστηριοτήτων, οι οποίες αποδεικνύεται ότι συμβάλλουν στην υποβάθμισή του περιβάλλοντος

Πως προστατεύεται το περιβάλλον

- Με την επιστήμη και την έρευνα
- Με τη νομοθεσία και τον έλεγχο
- Με την υιοθέτηση καλών πρακτικών από τους πολίτες.
- Μέσα από τους οργανωμένους θεσμούς, όπως είναι το κράτος, οι ΟΤΑ και οι Επίσημες Εθελοντικές και συλλογικές Οργανώσεις

Περιβαλλοντική Παραβατικότητα

Μιλώντας για περιβαλλοντική παραβατικότητα-εγκληματικότητα, εννοούμε το σύνολο των εγκλημάτων με θύμα το περιβάλλον.

Το σύνολο δηλαδή των πράξεων ή των παραλείψεων που απαγορεύονται από το νόμο και επιβαρύνουν το περιβάλλον.

Μπορεί να είναι από δόλο ή από αμέλεια.

Τα εγκλήματα άγνωστα, οι πράξεις εμφανείς

Όπως σε κάθε μορφή εγκληματικότητας
Η πραγματική εγκληματικότητα είναι
άγνωστη το ίδιο και η περιβαλλοντική
Όμως πράξεις υποβάθμισης του
περιβάλλοντος είναι εμφανείς. Είτε
«νόμιμες» είτε παράνομες.

Τα βασικά περιβαλλοντικά εγκλήματα.

- Νόμος 4042/2012, με τον οποίο ενσωματώνεται η ευρωπαϊκή οδηγία 2008/99. Βασικές προβλέψεις:
- Απαγορεύεται η λειτουργία μονάδας που εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες, όπως είναι η παραγωγή, η εισαγωγή, η εξαγωγή, η διαχείριση, η μεταφορά πυρηνικών υλικών ή άλλων επικίνδυνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή στον αέρα ή στο έδαφος ή στο νερό ή στα ζώα ή στα φυτά.
- Κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση του οικοτόπου. (π.χ. η θανάτωση ή ο αφανισμός προστατευόμενων ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας)
- Η απόρριψη, η εκπομπή, ή εισαγωγή ποσότητας υλικών στον αέρα, στο νερό ή στο έδαφος που ενδέχεται να προκαλέσουν το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή στον αέρα ή στο έδαφος ή στο νερό ή στα ζώα ή στα φυτά.

Η κρίση και το περιβάλλον

1. Δεν μπορούμε να έχουμε ακριβή εικόνα της περιβαλλοντικής εγκληματικότητας από το 2009 μέχρι σήμερα, γιατί το μεγαλύτερο μέρος της δεν καταγράφεται.
2. Για τις επιπτώσεις της κρίσης στην προστασία του περιβάλλοντος, πρέπει να προσδιορίσουμε το σύνολο των Αντι-περιβαλλοντικών επιδράσεων της κρίσης στις προσπάθειες ελέγχου των περιβαλλοντικών εγκλημάτων καθώς και το σύνολο των φιλοπεριβαλλοντικών δράσεων, που προστατεύουν το περιβάλλον την ίδια περίοδο και να «εκτιμήσουμε» τη θετική η αρνητική διαφορά.

Οι φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις

- Ο νόμος 4042/2012, με τον οποίο ενσωματώνεται η ευρωπαϊκή οδηγία 2008/99. (13 χρόνια δηλαδή μετά την έκδοσή της)
- Οι θετικές δράσεις των πολιτών (καθημερινές-άγνωστες)
- Η Κυβερνητική πολιτική-Νομοθεσία (όχι πάντα) π.χ. η επιβολή τέλους για τις πλαστικές σακούλες
- Οι δράσεις των αρμόδιων υπηρεσιών ελέγχου.

Υπηρεσίες...

- Έχουμε την Αστυνομία, η οποία είναι αρμόδια για τα πάντα.
- Έχουμε το Λιμενικό, που είναι αρμόδιο για τη Θάλασσα, τις ακτές και τα ποτάμια, ακόμη και τα ρυάκια,
- Έχουμε τα κατά τόπους δασαρχεία με όλες τις σχετικές αρμοδιότητες,
- Έχουμε την Πυροσβεστική για την προστασία από Πυρκαγιές,
- Έχουμε την ομοσπονδιακή θηροφυλακή, για την παράνομη θήρα,
- Έχουμε τις υπηρεσίες των ΟΤΑ, (π.χ. πολεοδομία, υπηρεσίες καθαριότητας)
- Έχουμε τους επιθεωρητές Περιβάλλοντος
- Έχουμε ιδιώτες που αναλαμβάνουν την αποκομιδή των σκουπιδιών,
- Έχουμε και υγειονομικές υπηρεσίες των περιφερειών.
- Επιπλέον έχουμε και τα ελεγκτικά όργανα της ΕΕ.

Ο τρόπος λειτουργίας του ελέγχου

- Η προστασία του περιβάλλοντος, όπως όλα τα είδη εγκληματικότητας, βασίζεται πρώτα από όλα στην εσωτερική πρόληψη. Δηλαδή στην επιθυμία κάποιου να μην εγκληματήσει.
- «Δεν καταστρέφω το περιβάλλον γιατί συνειδητά δεν θέλω να κάνω κακό, όχι γιατί κάποιος το απαγορεύει».
- Έτσι ολόκληρη η νόμιμη και ειρηνική λειτουργία μιας κοινωνίας, οφείλεται στην ίδια την κοινωνία. Τις αρχές της, τα συνεκτικά της στοιχεία, τις αλληλεπιδράσεις.
- Όμως επειδή δεν υπήρξε, δεν υπάρχει και δεν θα υπάρξει κοινωνία χωρίς κάποια μέλη της να παρανομοούν, υπάρχει η οργανωμένη πολιτεία η οποία φροντίζει να ασκεί έλεγχο προκειμένου να προλαμβάνονται οι παράνομες πράξεις, ή να καταστέλλονται και να τιμωρούνται από τη δικαιοσύνη εκείνες που ήδη συνέβησαν.

Η λειτουργία του ελέγχου στην Ελλάδα

- Οι υπηρεσίες ελέγχου που αναφέρονται παραπάνω δεν φαίνεται να έχουν στην ατζέντα των προτεραιοτήτων τους την αυτεπάγγελτη δράση για την προστασία του περιβάλλοντος. Με λίγα λόγια η Αστυνομία δεν κάνει περιπολίες για να προστατεύσει το περιβάλλον. Το λιμενικό δεν τρέχει στα ρυάκια και στα ποτάμια για να ανακαλύψει εστίες μόλυνσης και γενικά όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν λειτουργούν από μόνες τους αλλά συνήθως κινητοποιούνται μετά από ειδικές ή γενικές καταγγελίες.
- Ακόμη και σ αυτές τις περιπτώσεις συχνά δείχνουν απροθυμία.
- Όμως όλοι ξέρουμε ότι οι Έλληνες σπάνια καταγγέλλουν τα κακώς κείμενα. Συνήθως το κάνουν μόνο όταν θίγονται οι ίδιοι. Επίσης σε καταγγελίες προχωρούν πιο εύκολα οι εκπρόσωποι συλλογικών φορέων που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ συχνά οι διάφορες καταγγελίες παίρνουν πολιτικό χαρακτήρα, ή εντάσσονται σε επιχειρηματικές ή τοπικιστικές αντιπαραθέσεις.

Επιπτώσεις της κρίσης

Στο κράτος

- Οικονομικές προτεραιότητες
- Πολιτικές εντάσεις
- Έλλειψη πόρων-επενδύσεων
- Υποχρηματοδότηση υπηρεσιών και δράσεων.

Στην κοινωνία

Καταστάσεις άγχους-κατάθλιψης
Οικονομική καχεξία νοικοκυριών
Κοινωνικές εντάσεις
Έλλειψη εμπιστοσύνης κράτους πολιτών
Προτεραιότητα στην επιβίωση και όχι στην ποιότητα ζωής.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Δομικές

Πολυδιάσπαση -
Κατακερματισμός

Έλειψη συνεργασίας

Έλειψη Εκπαίδευσης

Πολυπλοκότητα
νομοθεσίας και
διαδικασιών

Οργανωσιακές

Έλειψη προσανατολισμού

Έλειψη Ευαισθητοποίησης

Αλληλεπικαλύψεις ή
συγκρούσεις αρμοδιοτήτων

Κακώς εννοούμενη
δημοσιοϋπαλληλική
νοοτροπία

Κουλτούρα της μη
ανάμειξης

Κρίση και μηχανισμοί ελέγχου

- Ένταση δομικών και οργανωσιακών αδυναμιών
- Αδύναμες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες
- Υποχρηματοδότηση-μείωση προσωπικού και μέσων
- Περιβαλλοντικό έγκλημα εκτός προτεραιοτήτων
- Επιβάρυνση σχέσης προσωπικού και φορέων..

Επιπτώσεις της κρίσης στην προστασία του περιβάλλοντος

Δύσκολο να μετρηθούν

Αλλά δυσμενείς σε όλα τα επίπεδα.

Η σοβαρότερη ίσως είναι, ότι η περιβαλλοντική προστασία δεν είναι ψηλά στις προτεραιότητες της κοινωνίας μας, έτσι επέφερε χειρότερες ατομικές συμπεριφορές, αλλά και μεγαλύτερη αδυναμία του κράτους και των υπηρεσιών γενικά, για την προστασία του περιβάλλοντος.

Προϋποθέσεις αποτελεσματικότητας

- Τίποτα δεν αλλάζει από μόνο του
- Ευαισθητοποίηση των κέντρων λήψης αποφάσεων, βασισμένη σε έγκυρες επιστημονικές έρευνες, Νομική επάρκεια
- Αναπροσαρμογή προτεραιοτήτων αντεγκληματικής πολιτικής και σχεδίων δράσης. Συντονισμός.
- Ευαισθητοποίηση-Εκπαίδευση και ενημέρωση αρμόδιων υπαλλήλων και πολιτών

Προτάσεις

- Προστασία περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με πολιτική προστασία, πρώτη προτεραιότητα.
- Εισαγωγή στα προγράμματα εκπαίδευσης
- Προτεραιότητα στην εφαρμογή περιβαλλοντικής νομοθεσίας
- Ατομική ευαισθητοποίηση. Υπαλλήλων και πολιτών.

09/07/20